

De sprong naar 2028

Meerwaarde en risico's van een lange aanloop

In het Baltimore Hotel in Los Angeles vond in 1984 de presentatie plaats van Amsterdam als olympische stad voor de Spelen van 1992. De pogingen van burgemeester Ed van Thijn (links) om IOC-voorzitter Juan Antonio Samaranch (rechts) van de kracht van Amsterdam te overtuigen, bleken later niet verzilverd te kunnen worden.

Een goede verspringer kent de optimale lengte van een aanloop. Een te lange of te korte aanloop komt de lengte van de sprong niet ten goede. Hoe zit dat met de aanloop naar de organisatie van de Olympische Spelen? Nemen met de lengte van de aanloop de kansen op succes toe? Sportbestuurders hoor je spreken over het vasthouden van 'het momentum' waar het gaat om het Olympisch Plan 2028. Wat betekent zo iets, negentien jaar voorafgaand aan het gestelde doel?

Door Ivo van Hilvoorde

De aanloop naar de Nederlandse kandidaatstelling voor de Olympische Spelen van 2028 kent een aantal opvallende overeenkomsten en verschillen met die voor drie andere olympische edities: 1928, 1952 en 1992. Kandidaturen staan nooit op zichzelf, maar dienen vaak meerdere doelen. Dat kunnen doelen van bredere maatschappelijke aard zijn, maar ook van strategische aard, om bijvoorbeeld met meerdere achtereenvolgende kandidaturen de kansen op de organisatie te vergroten. Het is de vraag of dat ook voor deze lange prelude het geval is.

De deal van 1928

Amsterdam stelde zich kandidaat voor de Spelen van 1924, maar IOC-voorzitter Pierre de Coubertin gaf de voorkeur aan Parijs. De kandidaatstelling voor 1924 had echter wel strategische waarde. De officiële terugtrekking van Amsterdam, ten faveure van Parijs, werd "hoffelijk en onbaatzuchtig" genoemd. Met die onbaatzuchtigheid viel het echter reuze mee, want Amsterdam stelde wel de voorwaarde de Spelen in 1928 te mogen organiseren.

Een dergelijke deal is nu ondenkbaar. Wel bestaat nog steeds de

idee dat de kansen worden vergroot door meerdere, opeenvolgende kandidaturen. In het expertrapport over het Olympisch Plan 2028 wordt verwezen naar de olympische ambitie van Parijs, de stad die zich kandidaat stelde voor de Spelen van 1992, 2008 en 2012. Parijs wordt inmiddels ook genoemd als kandidaat voor de Spelen van 2024, en kiest daarmee, honderd jaar na de Spelen van Parijs in 1924, voor een aanpak vergelijkbaar met die van Nederland. De vaststelling in het expertrapport dat, net als in de sport, een lange adem belangrijk kan zijn, wordt door de kandidaturen van Parijs echter niet bevestigd. Parijs lijkt eerder een voorbeeld te zijn van het tegendeel: opeenvolgende kandidaturen bieden geen enkele garantie op succes.

Aantrekkingskracht

De kandidatuur van Peking, dat in 1993 met gering verschil verloor van Sydney in de strijd om de Spelen van 2000, en in 2001 met ruime meerderheid de stemming won voor die van 2008, is van geheel andere aard. Peking heeft in 2001 niet noodzakelijk geprofiteerd van de kandidatuur in 1993, behalve dat er nog beter aan de gestelde eisen van het IOC kon worden gewerkt. De 'aanzui-

gende werking' van China was echter zo groot, dat de kandidatuur in 1993 waarschijnlijk niet noodzakelijk was voor het binnenhalen van de Spelen in 2001. Het idee leefde sterk dat China 'aan de beurt' was. Zo ligt het in de lijn der verwachting dat de Spelen in de komende decennia georganiseerd zullen worden door een Afrikaans land en/of India. Voor veel Europese landen ontbreekt een dergelijke aantrekkingskracht, omdat ze al eens gastheer voor het grootste sportevenement ter wereld zijn geweest. Voor Nederland is dan ook cruciaal dat Europa als geheel in beeld is voor de organisatie, én dat het zich weet te onderscheiden van andere Europese gegadigden. Eén ding staat vast binnen de huidige gemondialiseerde sport: Parijs 2024 zal niet worden gevolgd door Amsterdam 2028.

Voor Nederland is cruciaal dat Europa als geheel in beeld is voor de organisatie, én dat het zich weet te onderscheiden van andere Europese gegadigden

Vertrouwen in eigen kunnen

De kandidatuur van Amsterdam voor de Spelen van 1952 kende, vanuit hedendaagse normen althans, een buitengewoon korte en

verrassende aanloop. Dat was bijna springen vanuit stand. Op 17 mei 1947 meldde het ANP dat Amsterdam zich tot het IOC had gewend met het verzoek de Spelen van 1952 te mogen organiseren. Uit de berichtgeving bleek dat een groot deel van de Nederlandse sportwereld verrast was door dit bericht.

Zo schreef J. Hoven, een vooraanstaand 'gentleman-sportjournalist' en perschef bij de Spelen van 1928, in *Sportief. Weekblad voor alle sporten* van 30 mei 1947 een artikel over de kandidatuur. Ook toen werd een expliciete link gelegd tussen sportprestaties, het organiseren van de Olympische Spelen en nationale trots. Enigszins hoogmoedig meende Hoven dat Helsinki en Lausanne weliswaar serieuze rivalen waren, maar dat gezien de ervaring uit 1928 beide steden nooit in staat zouden zijn om de Spelen te organiseren zoals Amsterdam dat zou kunnen. Dit vertrouwen in eigen, nationale kunnen ging gepaard met hoge verwachtingen ten aanzien van de Nederlandse atleten. Er werd verwezen naar de topnotering van Nederland in het medailleklassement van Berlijn 1936, "waar Nederland niettemin bij de *upper-ten* behoorde en een uitstekend figuur vermocht te slaan". Een jaar voor de Spelen van Londen verwachtte de auteur zelfs nog meer van de selectieve groep atleten en wenste geenszins een "manifestatie van middelmatigheid".

Onvergelijkbaar

Op de agenda van het IOC-congres dat van 18 tot 21 juni 1947 in Stockholm plaats had, stond de

besluitvorming over de vraag welke stad de Spelen van 1952 toegewezen zou krijgen. Ook Parijs was weer kandidaat. Op 23 juni kon de Nederlandse bevolking in de krant lezen dat de korte strijd om de kandidatuur was verloren van Helsinki.

Deze minimale aanlooptijd van slechts vijf weken is niet te vergelijken met de bijna vijftien jaar die er nu ongeveer liggen tussen de presentatie van het Olympisch Plan 2028 (in 2006) en de bekendmaking van de organisator van die olympische editie (zomer 2021). Mocht er in 1947 al enige weerstand hebben bestaan tegen dit plan, dan ontbrak het simpelweg aan tijd om wat voor verzet dan ook te organiseren.

De wijze waarop de olympische plannen werden ingebed in plannen van wederopbouw, is echter wel vergelijkbaar met zowel de huidige ambities als die halverwege de jaren tachtig. De kandidatuur moest de sport, maar zeker ook de gaststad ten goede komen. Amsterdam had wat dit betreft relatief weinig te verliezen, behalve enig gezichtsverlies na de verloren strijd tegen Helsinki.

Manifestatie van middelmatigheid

Als de kwalificatie "manifestatie van middelmatigheid" ergens aan kleef, dan is het wel aan de wijze waarop Amsterdam halverwege de jaren tachtig de strijd aanging om de Spelen van 1992 te mogen organiseren. Achteraf is het gemakkelijk om vast te stellen dat Nederland geen schijn van kans had, maar in het proces zelf wist men wel degelijk een sfeer van optimisme en een geloof in

eigen
juli
het a
geno
naar
In ju
dam
als I
Ook
tusse
kand
de u
ber I
lona
Ams
kijke
Ook
sche
plan
aan
plaat
heeft
een l
vond
Slot
mees
Olyn
had
het C
woon
keld,
aanp
Spel
werd
delij
bouw

Anti

Verg
naar
van
men
beert
voor
tuur
groot
van
maat
waan
kond
is we
tegen
tuur
won
word
Olyn
bouw
irrat
kun
het i
doen
ken
ming

aa

OL
na
'sp

In ve
klima
dat v
veel
ware
sterd
de d
alleen
stond
wens
slope
draag
aand
voor
in 19
ter g
aard
teme
ficiël
toege
schap
wikke
word
er nu
geant

Keer
De d
Plan

eigen kracht te creëren. Tussen juli 1983 en februari 1986 steeg het aantal mensen dat positief tegenover de Spelen stond van 63 naar 81 procent.

In juni 1985 presenteerde Amsterdam zich in Oost-Berlijn officieel als kandidaat voor die Spelen. Ook in deze aanloop was de tijd tussen de aankondiging van de kandidatuur (voorjaar 1984) en de uiteindelijke beslissing (oktober 1986) betrekkelijk kort. Barcelona kreeg de Spelen toegewezen; Amsterdam had wederom het nakijken.

Ook in 1986 werden de olympische plannen op heel pragmatische wijze verbonden met bouwplannen. De voorgenomen bouw aan de stad, die had moeten plaatsvinden tussen 1986 en 1992, heeft na de verloren strijd voor een belangrijk deel ook plaatsgevonden. Het Tuinbouwgebied in Sloten was aangewezen als de meest geschikte locatie voor het Olympisch Dorp. De gemeente had als voorwaarde gesteld dat het Olympisch Dorp als 'gewone' woonwijk zou worden ontwikkeld, met maximaal een jaar van aanpassingen na de Olympische Spelen. Met de nodige vertraging werden in 'Nieuw Sloten' uiteindelijk 4.900 nieuwe woningen gebouwd.

Anti-sportsentimenten

Vergelijkbaar met de aanloop naar de Spelen van 1952 en die van 2028 is de manier waarop men de te besteden gelden probeert te verantwoorden door ervoor te zorgen dat de kandidatuur meerdere doelen dient. Een groot verschil met 1947, afgezien van een geheel ander sportklimaat, was de beschikbare tijd waarin de tegenstanders zich konden organiseren. Opmerkelijk is wel dat een aantal eisen van de tegenstanders van de kandidatuur voor 1992 betrekking had op woningbouw, die nu juist kon worden gediend door de aan de Olympische Spelen gekoppelde bouwplannen. Dat illustreert dat irrationele factoren weerstanden kunnen voeden – mensen kunnen het idee hebben dat ze niet voldoende gehoord of niet betrokken worden bij de totstandkoming van de olympische plannen.

De lengte van de aanloop is zo gigantisch, dat het Olympisch Plan 2028 nauwelijks nog een 'sportplan' genoemd kan worden

In veel opzichten kun je het sportklimaat nu gunstiger noemen dan dat van de jaren tachtig, toen er veel meer anti-sportsentimenten waren. Gesteund door de Amsterdamse kraakbeweging ageerde de beweging N'Olympics niet alleen tegen de Spelen, maar bestond er ook een soort primitieve wens het Olympisch Stadion te slopen. Wat dit betreft lijkt het draagvlak onder de bevolking in aanloop naar de kandidatuur voor 2028 bij voorbaat groter dan in 1986. Dit geeft op zichzelf echter geen enkele garantie over de aard en omvang van het verzet, temeer omdat de tijd naar de officiële kandidatuur zo enorm is toegenomen. Niet alle maatschappelijke en economische ontwikkelingen tot aan 2021 kunnen worden voorzien, laat staan dat er nu al volledig op kan worden geanticipeerd.

Keerzijde

De discussie over het Olympisch Plan 2028 wordt tot dusver ge-

kenmerkt en gedomineerd door groot enthousiasme. Kritische geluiden zijn er ook, maar op een enkele uitzondering na zijn die nog weinig doordacht. Voor een succesvolle kandidatuur is het echter ook cruciaal om, genuanceerder dan tot dusver is gebeurd, rekening te houden met de keerzijde van alle nobele ambities.

P.C. Hooft-prijswinnaar Abram de Swaan was een van de eersten die zich publiekelijk afkeerde van de olympische plannen voor 2028. De Swaan toonde zich in 1985 een groot voorstander van de organisatie van de Spelen van 1992. Eén van de argumenten die hij daarvoor had, was gebaseerd op zijn hoop dat de verloederde Bijlmer zou opbloeien door de bouw van een stadion en de aanleg van het Olympisch Dorp. De Bijlmer was daarvoor aanvankelijk ook een kandidaat, naast Sloten en Almere. Vorig jaar bleek De Swaan echter niet meer zo olympisch gezind. Eén van zijn argumenten tegen het binnenhalen van de Spelen van 2028 luidt: "Het is overbodig om een transportnet voor de Randstad op te zetten via de omweg van de Olympische Spelen. Als die plannen goed zijn, voer ze dan uit zonder omhaal."

De Swaan legt hier de vinger op één van de zwakkere plekken van het Olympisch Plan. Het expert-rapport staat bol van mooie ambities, waarvan de meerderheid niet afhankelijk is of zou moeten zijn van de organisatie van de Spelen. Is een kandidatuur of organisatie van de Spelen noodzakelijk om een specifiek probleem op te lossen? Waarom moet er pas in bewegingsonderwijs worden geïnvesteerd als de Olympische Spelen worden georganiseerd? Het getuigt wel van een zeer kortzichtige vorm van opportunisme indien deze, volgens velen noodzakelijke, investering zou worden opgehangen aan het idee dat de olympische medaillewinnaars van 2028 nu in de wieg liggen of zouden zijn overgeleverd aan niet-gekwalificeerde gymleraren. Dit neemt niet weg dat de olympische plannen kunnen worden ingezet om de besluitvorming op een aantal terreinen te versnellen.

Prestige

De Swaan stelt verder dat het contraproductief is om met een miljardenbudget voor de olympiade het prestige van Nederland te willen vergroten als ondertussen door een miljoenenbezuiniging in de kunsten het internationaal aanzien van Nederland wordt afgebroken. Dit is een minder sterk argument. Op zichzelf is het niet noodzakelijk problematisch om tegen een eventuele verhoging van prestige te zijn, vanwege veronderstelde afbraak van prestige op een ander terrein. Dat het geld mogelijk beter besteed kan worden, is een argument dat nog wel vaker gebruikt zal worden. Als het louter gaat om het verhogen van prestige zullen de voorstanders van de kandidatuur opmerken dat sport buitengewoon veel potentie heeft voor het vergroten van de nationale trots en het internationale prestige. De potentie van sport is momenteel groter dan die van kunst (althans in kwantitatieve zin), simpelweg omdat meer mensen zich laten enthousiasmeren door sport. De Swaan heeft echter een goed punt als hij stelt dat deze veronderstelde effecten van sport op het internationale prestige in eigen land meestal worden overschat. Griekenland is na de Olympische Spelen in 2004 niet ineens een machtig land geworden.

Wat tot dusver in de discussie in elk geval ontbreekt, is een doordachte analyse van de wijze waarop prestige werkt, en hoe het al dan niet in verband staat met

zoets als 'nationale trots'. Dat verband is namelijk niet zo eenduidig als vaak wordt voorgesteld. In een kring van nationale gelijkgestemden kunnen wij heel erg trots zijn op 'onze prestaties', in het buitenland kan men daar heel anders over denken.

Nauwelijks een sportplan

De tijd die steden krijgen om de Spelen te organiseren na bekendmaking van de kandidatuur is in een eeuw tijd niet dramatisch gewijzigd: dat was zeven jaar in 1921, vijf jaar in 1947, zes jaar in 1986 en dat zal weer zeven jaar zijn in 2021. De tijd voorafgaand aan de kandidatuur is echter spectaculair gestegen: die was vijf weken voor de OS van 1952, tweeënhalf jaar voor die van 1992 en vijf jaar voor die van 2028 (als we uitgaan van de officiële kandidatuur in 2016).

Alle plannen moeten worden ingebed binnen een dubbele agenda, waarin een verlies van de kandidatuur een winst kan blijken te zijn op ander terrein

De aanloop naar 2028 heeft niet zo veel meer te maken met het momentum van de verspringer. Het is het werk van de lange adem, van jarenlang lobbyen en het creëren van voorwaarden, en het gunstig stemmen van de bevolking. De lengte van de aanloop is zo gigantisch, dat het Olympisch Plan 2028 nauwelijks nog een 'sportplan' genoemd kan worden. Anders dan bij voor-

gaande kandidaturen moeten de voorwaarden al gecreëerd zijn voorafgaand aan de beslissing wie de Spelen mag organiseren. Dat betekent dat alle plannen moeten worden ingebed binnen een dubbele agenda, waarin een verlies van de kandidatuur een winst kan blijken te zijn op ander terrein.

De keuze voor een lange aanloop en een historische datum betekent niet dat de kansen veel hoger liggen dan in de aanloop naar 1952 en 1992

De beschikbare tijd lijkt ruim voldoende om te kunnen voldoen aan de kerneisen van het IOC, zoals de eis dat zeventig (hoewel liefst tachtig) procent van de bevolking de kandidaatstelling moet steunen. Dat betekent echter ook dat er meer tijd is voor de tegenstanders om zich te organiseren, waarbij een 'verrassingsaanval' in 2021 niet moet worden uitgesloten. Dat het sportklimaat nu relatief gunstig is, sluit niet uit dat er serieuze weerstanden kunnen bestaan.

Mijmeren over een machtig Nederland

In deze vroege fase is een nadruk op enthousiasmeren en draagvlak creëren begrijpelijk, maar op termijn zou een naar binnen gekeerde trots wel eens averechts kunnen werken. Naast het winnen van zo veel mogelijk medaillistandards zal het ook van strategisch belang zijn om een nuchtere analyse te maken van de argu-

menten van de tegenstanders, van weerstanden in eigen land en van de kracht van concurrerende kandidaat-steden. De keuze voor een lange aanloop en een historische datum is op dit moment geen reden om te veronderstellen dat de kansen per definitie veel hoger liggen dan in de aanloop naar de Spelen van 1952 en 1992. Niet alle relevante variabelen kunnen worden gecontroleerd of voorspeld. Zo zou de keuze voor Zuid-Afrika, kandidaat voor de Spelen van 2020, wel eens ten koste kunnen gaan van de kandidatuur van Nairobi (Kenia) voor de Spelen van 2028. En vice versa: een verlies van Zuid-Afrika voor 2020 zou de kansen voor Kenia voor de Spelen van 2028 wel eens kunnen vergroten.

Een betrokkene mijmerde eens hardop dat de Spelen Nederland op de wereldkaart zouden zetten als een klein maar machtig land. Dergelijke megalomane fantasieën hebben weinig te maken met de realiteit. Maar belangrijker nog, ze kunnen ook contraproductief blijken als het gaat om het eindresultaat. Het is eigen aan een 'topsportmentaliteit' om vooral uit te gaan van 'eigen kracht'. De moderne coach onderscheidt zich echter vooral door nauwkeurige en realistische analyses van kracht en zwakten van eigen kunnen en die van de tegenstanders. Voor de voorstanders van het Olympisch Plan lijkt het raadzamer om typen van weerstand en tegenstand in binnen- en buitenland goed te identificeren dan te mijmeren over een groot en machtig Nederland aan de horizon. ●

Ivo van Hilvoorde is werkzaam aan de Faculteit Bewegingswetenschappen (VU Amsterdam) en is voor het WJH Mulier Instituut betrokken bij het onderzoek naar 'Topsport, nationale trots en uitstraling'.

advertentie

Hoe staat Nederland Sportland ervoor?

Titel: *Op jacht naar goud. Het topsportklimaat in Nederland, 1998-2008*
Auteur: Maarten van Bottenburg
ISBN: 978-90-5472-098-0
Prijs: € 34,95 excl. btw en verzendkosten
Bestellen: stuur een e-mail naar marketing@arko.nl (o.v.v. uw gegevens en het gewenste aantal exemplaren) of neem contact op met Arko Sports Media via telefoonnummer 030 600 47 80

Heel Nederland naar olympisch niveau? Begin bij verbetering van de arbeidsvoorwaarden van beroepsporters!

Titel: *Een wereld te winnen. Professionalisering van de arbeidsvoorwaarden van beroepsporters in Nederland*
Auteur: Eric Lankers (WOS)
ISBN: 978-90-5472-103-1
Prijs: € 24,95 excl. btw en verzendkosten
Uitgegeven door: Arko Sports Media
Bestellen: neem contact op met Arko Sports Media via telefoonnummer 030 600 47 80

Bezoek voor meer informatie over boeken en bijeenkomsten op het gebied van sport regelmatig www.sportsmedia.nl